
Tentoonstelling NKHerentals

verzameling Noodgeld en rantsoeneringsbonnen van Dendermonde tijdens WO I

Historisch kader

Franz-Ferdinand, de erfgenaam van de Oostenrijks-Hongaarse troon werd in Sarajevo door een Servisch activist vermoord. Dit op het eerste zicht plaatselijk conflict onttaarde in een algemeen Europees conflict met WO I als gevolg.

Wat gebeurde er.

Tijdens het uitbreken van de oorlog verdwenen de munten door oppotten. De vijand zou maar al te graag in het bezit zijn gekomen van zowel de edele metalen zoals de gouden en de zilveren munten als van de voor de oorlogsvoering belangrijke metalen zoals koper en nikkel. Door het verdwijnen van de munten, ook de kleinere waarden, ontstond er snel een tekort aan pasmunten. Gewone maatregelen konden het tekort aan pasmunten niet opvangen, hierdoor werd er door de gemeenten in **nood zelf geld** uitgegeven.

Al vanaf de eerste dagen van de oorlog werden de gemeenten afgesneden van de normale verbindingswegen om aan geld te komen, de banken en de post waren tijdelijk gesloten maar toch dienden de normale betalingen aan het gemeentepersoneel of betalingen aan de hulpbehoevenden te gebeuren door de gemeente. Het uitgeven van noodgeld door de steden en gemeenten was een oplossing, dit kon volgens de artikels 75 tot 78 en 143 tot 146 van de gemeentewetten. Noodgeld kon dus worden uitgegeven voor plaatselijk en tijdelijk gebruik. Dit noodgeld was dus enkel te gebruiken in de gemeente zelf, de kleinere waarden werden als pasmunt gebruikt, de grotere waarden werden meestal gebruikt voor aankopen van materiaal en voor het betalen van gemeentepersoneel. Het noodgeld werd ook gebruikt om mensen in nood te helpen en door de oorlog waren de meeste mensen in nood.

De bevolking was in het begin niet echt gesteld op het gebruik van dergelijk geld, het gebruik was te plaatselijk en de garanties waren nogal vaag, toch bleek dit een goede oplossing te zijn voor het tekort aan geld in de omloop en noodgeld werd er tot in 1926 gebruikt. Naast noodgeld uitgegeven door de steden en gemeenten waren er andere organisatie's die noodgeld, vlees-, brood-, melk-, voedings-, soep- en rantsoeneringsbonnen uitgaven.

Het Nationaal Hulp en Voedings Comité (Comité de Secour et d'alimentation).

Door Heineman, een Amerikaans ingenieur van de holding Sofina werd er een hulpcomité gesticht voor de voedselbevoorrading van Brussel. Dit comité werd verder uitgebouwd door Ernest Solvay. Dit gebeurde met de steun van Adolphe Max, burgemeester van Brussel en enkele grote Brusselse industriëlen en bankinstellingen (bankier Emile Francqui). De NHVC was als volgt georganiseerd.

1 nationaal comité

11 provinciale comités

134 regionale comités

2598 lokale comités.

Het NHVC slaagde erin om de export van levensmiddelen terug op gang te krijgen. De situatie was niet optimaal, zo was er voor de maand september 1914 in Brussel nood aan 300 zakken meel per dag, men geraakte uiteindelijk aan een gemiddelde van 84 zakken. Door dit tekort moest men de levensmiddelen rantsoeneren (bijvoorbeeld 250 g meel per dag en per persoon). De voedingswaren werden met binnenvaartschepen vanuit Nederland naar België gebracht. De voedingswaren werden onder toezicht van Amerikaanse en Spaanse gezanten onder de bevolking verdeeld.

“Commissie for relief in Belgium”

Werd opgericht in oktober 1914, onder leiding van Herbert Hoover. Hij organiseerde de hulp zodat deze op de juiste plaatsen terecht kwam. Nadat Amerika op 4 april 1917 ook betrokken werd in de oorlog werd dit het comité Hispano – Neerlandais pour la Protection du Ravitaillement de la Belgique et du Nord de la France. Er werden bij de CFR terug plaatselijke comités gesticht, de genaamde “comités locaux”.

De Belgen maakten massaal gebruik van de volkskantine en de soepkeukens van het NHVC. (zie voorbeelden in de verzameling). Midden 1917 stond 40% van de bevolking in de rij voor soep. Er heerste bij de bevolking een groot gevoel van dankbaarheid jegens de Amerikaanse bevolking. De Amerikaanse bevolking zorgde onafgebroken voor de toevoer van kledij, levensmiddelen, schoenen enz. Elke Amerikaanse feestdag werd ook hier gevierd tot St Valentijnsdag toe. Allerlei documenten werden gemaakt om de verdeling van de goederen in goede banen te kunnen leiden.

Bij de “Commissie for relief in Belgium” waren de dames en juffrouwen van de volkskantine die zich gelasten met de bereiding en de dagelijkse verdeling van de soep. Tevens deden ze de verdeling van kosteloze eetwaren **De krijgsgevangenen** die tijdelijk in Dendermonde verbleven werden ook bedeed met “de volkssoep”, dit was een belangrijke hulp om het magere Duitse voedsel dat ze kregen te versterken. De krijgsgevangenen kregen naast de soep ook wat extra's toegestopt zoals sigaretten, tabak, vruchten en toespijs. Ongeveer 50 000 L soep en 20 000 L koffie werd bereid voor de Engelse en Russische krijgsgevangenen. Het aantal krijgsgevangenen bereikte dikwijls 2000 man die drie keer per dag dienden gevoed te worden. Naast de krijgsgevangenen

Tentoonstelling NKHerentals

verzameling Noodgeld en rantsoeneringsbonnen van Dendermonde tijdens WO1

werd er door de comiteit ook soep voorzien voor de "uitgedrevenen". Dit waren mensen op vlucht voor het Duitse oorlogsgeweld. Er werd ook nog een kantine aan het station gesticht om de vrijgelaten geallieerde krijgsgevangenen te voorzien van een beetje eten. Deze passeerden met ganse treinen in Dendermonde.

De volgende comités waren actief.

Het werk der schoolsoep

Werk der volkssoep

Stedelijke bevoorradingscommissie

Comité Auxilaire de secours
pour Termonde et environs.

Provinciaal Komiteit voor hulp en
bescherming van de werklozen.

Werk der kleding

Bescheiden Onderstand

Comiteit tot onderstand

Comiteit van wijze personen

Belgisch Inlichtingenbureel voor
krijgsgevangenen en geïnterneerden.

Amerikaans comiteit.

Commissie Spéciale des Abris
provisoires et de la reconstruction.

NHVC huisvesting.

Werk het hoekje grond

Genootschap Vincentius à Paulo

Op deze kleine tentoonstelling krijgt men een idee van het noodgeld dat gebruikt werd in Dendermonde.

Bedankt voor Uw bezoek.